

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

(підпис, прізвище та ініціали)

“Квітень” 2025 р.

ПРОГРАМА

фахових вступних випробувань для абітурієнтів, які вступають на навчання за освітньо-професійною програмою «HR-інжиніринг у ринковій економіці» за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» для здобуття ступеня магістра

Затверджено на засіданні кафедри HR-інжиніринг у бізнес-економіці

Протокол № 8 від 04.04 2025 р.

Завідувач кафедрою
HR-інжиніринг у бізнес-економіці
д.е.н., професор

Михайло ВЕДЕРНІКОВ

“Затверджую”
Декан факультету
економіки і управління
к.е.н., доцент

Віталій КАРПЕНКО

Схвалено Вченою радою
факультету економіки і
управління

Протокол № 31/25 від 08.04 2025 р.

Голова Вченої Ради
к.е.н., доцент

Віталій КАРПЕНКО

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Економіка праці й соціально-трудові відносини як напрям наукових досліджень та навчальна дисципліна

Праця і соціально-трудові відносини як об'єкт наукового дослідження. Предмет та методологія дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини». Місце і значення дисципліни для фундаментальної підготовки фахівців-економістів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Структура та логіка курсу. Взаємозв'язки економіки праці і соціально-трудових відносин з іншими дисциплінами та науками. Основні етапи становлення економіки праці як науки. Наукові теорії з проблем праці та зайнятості: основоположники, прихильники, сутність. Формування і розвиток предмета науки та дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини». Актуальні проблеми сучасних соціально-трудових досліджень.

Тема 2. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності

Поняття та сутність категорії «праця». Соціально-економічні характеристики праці. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Зміст і характер праці. Особливості змісту та результатів праці у різних сферах економічної діяльності. Еволюція праці як чинника виробництва. Праця і науково-технічний прогрес. Гуманізація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

Тема 3. Соціально-трудові відносини як система

Еволюція поняття і сучасне розуміння сутності соціально-трудових відносин. Місце соціально-трудових відносин у системі відносин ринкової економіки. Становлення нових за структурою та змістом соціально-трудових відносин як складова реформування української економіки. Загальна характеристика системи соціально-трудових відносин. Сторони, суб'єкти і органи соціально-трудових відносин. Види, типи та рівні соціально-трудових відносин. Характеристики предмета соціально-трудових відносин.

Принципи функціонування системи соціально-трудових відносин. Соціальна справедливість та становлення досконалих соціально-трудових відносин. Держава як суб'єкт соціально-трудових відносин. Основні функції та роль держави у становленні досконалих соціально-трудових відносин. Концепції (теорії) соціальної держави. Наймані працівники та їх роль в системі соціально-трудових відносин. Представницькі органи найманих працівників на різних рівнях соціально-трудових відносин. Еволюція та сучасний стан профспілкового руху в Україні. Правове забезпечення діяльності професійних спілок в Україні. Роботодавці і їх роль у формуванні і розвитку соціально-трудових відносин. Об'єднання роботодавців, їх завдання, функції та роль у становленні й регулюванні соціально-трудових відносин. Нормативно-правова база діяльності роботодавців та їхніх об'єднань. Якість трудового життя як показник стану та розвитку соціально-трудових відносин. Головні положення концепції гідної праці. Стадії розвитку відносин у соціально-трудої сфері. Організаційно – технічні чинники трансформації відносин у сфері праці. Зміни у відносинах власності та їх вплив на зміст характеристики соціально-трудових відносин. Соціальне партнерство як чинник трансформації та оптимізації відносин у сфері праці. Рівні регулювання соціально-трудових відносин. Характеристика методів регулювання соціально-трудових відносин. Методи регулювання соціально-трудових відносин в умовах централізованої планової економіки. Державний патерналізм у соціально-трудої сфері. Особливості регулювання соціально-трудових відносин за умов ринкової економіки. Держава і нормативно-правове регулювання соціально-трудових відносин, роль трудового законодавства. Основні напрямки вдосконалення нормативно-правового забезпечення розвитку соціально-трудових відносин в Україні. Договірне регулювання соціально-трудових відносин. Зарубіжний досвід регулювання соціально-трудових відносин та можливість використання його елементів в національній економіці України.

Тема 4. Соціальна політика

Поняття, сутність, мета та завдання соціальної політики. Суб'єкти та умови реалізації соціальної політики. Основні напрями та пріоритети державної соціальної політики. Система соціального захисту. Соціальна безпека. Соціальне страхування. Соціальна допомога. Структура та зміст соціального пакету підприємства (організації). Теоретичні засади та практичні аспекти соціальної роботи. Механізм фінансування програм та заходів соціальної політики.

Тема 5. Соціальне партнерство

Об'єктивні передумови виникнення соціального партнерства й чинники його розвитку. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки. Принципи соціального партнерства. Форми та моделі соціального партнерства. Нормативно-правова база соціального партнерства в Україні. Держава і її роль у розвитку соціального партнерства. Державна служба посередництва і примирення: завдання та функції. Оцінка стану соціального партнерства в Україні та напрями його розвитку. Зарубіжний досвід соціального партнерства, сучасні його форми, тенденції розвитку.

Соціальне партнерство в організації. Колективний договір, його призначення та функції. Сторони переговорного процесу. Робота комісії з підготовки проекту договору. Правила ведення переговорів. Структура колективного договору і його основні положення. Процедура підписання колективного договору, внесення змін і доповнень. Контроль за виконанням колективного договору і відповідальність за ухилення від участі у переговорах та за порушення і невиконання колективного договору.

Тема 6. Моніторинг соціально-трудової сфери

Сутність моніторингу соціально-трудової сфери і його концептуальні положення. Завдання, інформаційна база моніторингу соціально-трудової сфери і його напрями: соціально-демографічні та міграційні процеси зайнятості, ринок праці, безробіття; соціально-трудові процеси на підприємствах (організаціях); умови й охорона праці; доходи та рівень життя населення, професійно-кваліфікаційний рівень та конкурентоспроможність робочої сили; соціально-психологічний клімат в трудових колективах; задоволеність соціально-трудовими відносинами. Соціально-трудові процеси на підприємствах. Органи та об'єкти моніторингу соціально-трудової сфери. Суб'єкти моніторингу на макро-, мезо-, мікрорівні. Методика вибірки об'єктів дослідження і системи показників моніторингу соціально-трудової сфери. Реєстрові системи як складова соціально-економічного моніторингу. Зарубіжний досвід проведення моніторингу соціально-трудової сфери та можливість використання його елементів в національній економіці України.

Тема 7. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин

Міжнародні акти про економічні, соціальні й культурні права людини. Міжнародна організація праці (МОП) у сучасному світі: цілі, завдання, структура. Філадельфійська декларація про діяльність МОП. Пріоритетні напрями діяльності МОП на сучасному етапі. Організація діяльності МОП. Основні напрями вдосконалення нормотворчої діяльності МОП на сучасному етапі.

Застосування міжнародних трудових норм в Україні. Проблеми розвитку національного трудового законодавства та інтеграції соціально-трудових відносин у систему відносин, визнану світовим співтовариством. Моделі соціально-трудових відносин у світовій практиці. Зарубіжний досвід участі держави у регулюванні соціально-трудових відносин, оцінка доцільності і необхідності його використання в Україні. Наймані працівники та професійні спілки як суб'єкти соціально-трудових відносин в практиці країн з розвинутою ринковою економікою. Роботодавці та їхні об'єднання як суб'єкти соціально-трудових відносин в практиці країн з розвинутою ринковою економікою. Зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері зайнятості. Еволюція політики доходів і досвід їх регулювання в зарубіжних країнах. Зарубіжний досвід розвитку виробничої демократії, її форми в зарубіжних країнах. Соціальне планування на зарубіжних підприємствах. Глобалізація світової економіки та її вплив на соціально-трудову сферу. Сучасні світові тенденції

розвитку соціально-трудових відносин. Глобалізація національних економік та уніфікація трудових норм. Актуальні проблеми розвитку соціально-трудових відносин в Україні у контексті світового досвіду. Вплив на розвиток соціально-трудових відносин вступу України до СОТ.

Тема 8. Людський розвиток – мета і критерій соціально – економічного прогресу

Соціально-економічна концепція людського розвитку. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості й людського розвитку. Логіка концепції людського розвитку. Людський розвиток як процес зростання людських можливостей, що забезпечується політичною свободою, правами людини, суспільною повагою до особистості. Розвиток людського потенціалу як мета і критерій суспільного прогресу. Індекс людського розвитку: методологія розрахунку, призначення, сфера використання. Розрахунок індексів тривалості життя, рівня освіченості, скоригованого реального ВВП на душу населення як складових індексу людського розвитку.

Тема 9. Населення, трудовий потенціал, людський капітал

Населення як демоекономічна категорія. Відтворення населення, його природний, соціальний і механічний рух. Тенденції міграційних процесів. Демографічна та соціальна мобільність населення. Структура і розміщення населення України. Людські ресурси та їх місце у суспільному виробництві. Структура людських ресурсів. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Економічно активне населення як носій соціально-трудових відносин. Трудовий потенціал, його сутність, структура, рівні та показники. Проблеми формування і розвитку трудового потенціалу України. Зарубіжний досвід управління трудовим потенціалом та можливість використання його елементів в національній економіці України. Людський капітал як соціально-економічна категорія. Розвиток та використання людського капіталу. Розвиток концепції людського капіталу: ретроспективний аспект та сучасне розуміння. Інвестиції у людський капітал: сутність, види, особливості. Оцінка ефективності інвестування у людський капітал: методи, критерії, показники.

Тема 10. Якість робочої сили

Сутність категорії «робоча сила» та зміст її якісних характеристик. Вимоги до якості робочої сили в умовах науково-технологічного розвитку і становлення ринку праці. Розвиток робочої сили в системі безперервної освіти. Професійний розвиток та компетентність персоналу. Організаційні основи та зміст підготовки працівників на вітчизняних підприємствах. Ефективність системи професійної підготовки

Тема 11. Ринок праці в системі соціально-трудових відносин

Ринок праці як ринок особливого типу, його місце в ринковій системі господарювання. Умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці. Взаємозв'язок соціально-трудових відносин і ринку праці. Елементи ринку праці. Сутність кон'юнктури ринку праці. Механізм функціонування ринку праці. Структура, типи і сегменти ринків праці. Методи державного регулювання ринку праці. Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудових відносин. Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість. Сутність, мета, завдання, напрями та принципи державної політики зайнятості. Активні та пасивні заходи регулювання ринку праці і зайнятості населення. Програми сприяння зайнятості. Зарубіжний досвід регулювання ринку праці та можливість використання його елементів в національній економіці України. Сутність і причини безробіття та його вплив на стан соціально-трудових відносин. Форми та види безробіття. Сутність закону Оукена. Показники зайнятості та безробіття. Соціальний захист громадян від безробіття.

Тема 12. Продуктивність праці: сутність, методи вимірювання, фактори і резерви

Сутність продуктивності і продуктивності праці, їх взаємозв'язок. Основні елементи системи управління. Значення продуктивності. Модель «пастки» низької продуктивності. Показники продуктивності праці на макро-, мезо- та мікрорівні. Методи вимірювання продуктивності праці. Сутність годинного, денного та річного виробітку та їх взаємозв'язок. Поняття трудомісткості продукції (послуг). Взаємозв'язок виробітку з трудомісткістю. Трудомісткість у системі техніко-

економічних показників діяльності підприємства та його структурних підрозділів. Види трудомісткості (технологічна, обслуговування, управління, виробнича, повна, нормативна, планова, фактична) та їх зміст.

Особливості виміру продуктивності праці на підприємствах (в організаціях) різних сфер економічної діяльності. Сутність факторів підвищення продуктивності. Модель факторів продуктивності. Класифікація факторів зростання продуктивності праці, їх характеристика. Природні та суспільні умови, їх вплив на силу дії факторів підвищення продуктивності праці. Основні напрями науково-технологічного розвитку та їх вплив на підвищення продуктивності праці. Взаємозв'язок між динамікою технічної озброєності і продуктивністю праці. Удосконалення форм організації виробництва і праці. Удосконалення управління виробництвом. Удосконалення організаційних структур у виробництві. Сутність резервів підвищення продуктивності праці. Взаємозв'язок факторів і резервів продуктивності праці. Класифікація резервів зростання продуктивності праці. Резерви зниження трудомісткості продукції. Економічне обґрунтування заходів щодо використання резервів зростання продуктивності праці. Програми управління продуктивністю: планування, організація, контроль і регулювання.

Тема 13. Доходи населення та їх диференціація

Роль доходів у соціально-трудових відносинах. Види доходів населення і джерела їх формування. Структура доходів населення: оплата праці, соціальні трансферти, доходи від власності, доходи від підприємницької діяльності, доходи від особистого підсобного господарства, вартість безоплатних послуг та інші надходження. Номінальні і реальні доходи.

Поняття сукупного, чистого, скоригованого чистого та кінцевого доходів. Напрями використання доходів. Зарубіжний досвід формування джерел та оптимізації розмірів доходів населення і можливість використання його елементів в національній економіці України. Соціально-економічна сутність диференціації доходів населення. Показники диференціації населення за рівнем доходів. Чинники, що впливають на величину та диференціацію доходів населення. Державне регулювання доходів населення. Особливості політики у сфері доходів населення як фактор процесу формування соціально-трудових відносин. Принципи державної політики доходів. Методи державного регулювання доходів населення. Соціальні стандарти споживання. Зарубіжний досвід диференціації доходів населення та можливість використання його елементів в національній економіці України. Поняття і основні елементи рівня і якості життя. Показники рівня життя і чинники, що його визначають. Методика розрахунку індексу вартості життя. Прожитковий мінімум, нормативні споживчі бюджети. Порівняльний аналіз рівня життя і диференціації доходів. Зарубіжний досвід забезпечення належного рівня і якості життя та можливість використання його елементів в національній економіці України. Основні положення Концепції підвищення рівня життя в Україні.

Тема 14. Управління персоналом у системі соціально-трудових відносин на мікрорівні

Управління персоналом та управління людськими ресурсами. Класифікація методів управління персоналом організації. Економічні методи управління персоналом в системі соціально-трудових відносин. Зміст та складові стратегії управління персоналом. Політика управління персоналом. Розробка та пріоритетні напрями політики управління персоналом. Класифікація витрат на персонал згідно міжнародних стандартів.

Тема 15. Організація і нормування праці

Сутність, зміст, завдання і значення організації праці як соціотехнічної системи. Принципи організації праці. Характеристика складових організації праці на рівні підприємства. Поділ і кооперування праці. Види поділу праці: технологічний, поопераційний, функціональний, професійний, кваліфікаційний. Форми кооперації праці. Колективні форми організації праці. Організація та обслуговування робочих місць. Умови праці та фактори їх формування. Атестація і паспортизація робочих місць. Дисципліна праці як елемент її організації. Особливості вирішення питань організації праці на підприємствах (в організаціях) різних сфер економічної діяльності. Методи оцінки соціально-економічної ефективності організації праці. Робочий час. Режим праці та

відпочинку. Сутність нормування праці та його значення. Об'єкти нормування праці і класифікація затрат часу. Методи дослідження трудових процесів. Система норм і нормативів праці. Методи встановлення норм. Особливості нормування праці на підприємствах (в організаціях) різних сфер економічної діяльності.

Тема 16. Заробітна плата в ринковій економіці

Соціально-економічна сутність заробітної плати та її функції у ринковій економіці. Номінальна і реальна заробітна плата, їх взаємозв'язок та фактори, що обумовлюють їх зміни. Взаємозв'язок рівня заробітної плати з рівнем цін, продуктивністю, структурою виробництва, доходами і прибутками. Вплив інфляційних процесів на динаміку заробітної плати. Принципи організації заробітної плати. Основні елементи організації заробітної плати за умов ринкової економіки. Ринкова кон'юнктура як регулятор заробітної плати. Сутність та інструменти державного регулювання заробітної плати.

Договірне регулювання заробітної плати, як складова системи соціального партнерства. Сторони та предмет переговорів при укладанні генеральної, галузевої, регіональної тарифних угод. Значення і необхідність диференціації заробітної плати на мікрорівні. Принципи диференціації заробітної плати. Встановлення розміру мінімальної тарифної ставки з диференціацією за видами, типами виробництва, формами оплати праці. Диференціація заробітної плати в залежності від кваліфікації, посадових функцій працівників. Застосування доплат, надбавок та інших заохочувальних і компенсаційних виплат. Сутність і принципи тарифного нормування заробітної плати. Зміст та призначення тарифної системи оплати праці працівників. Основні елементи тарифної системи оплати праці: довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, тарифні сітки, тарифні ставки, посадові оклади. Призначення та побудова довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Тарифні сітки, їх побудова та призначення. Використання тарифних сіток як засобу диференціації оплати праці залежно від складності праці та виконуваних робіт. Характер зміни тарифних сіток. Тарифні ставки оплати праці та їх використання для диференціації заробітної плати різних груп робітників. Побудова схем посадових окладів керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Основні принципи встановлення розмірів посадових окладів. Застосування коефіцієнтів співвідношення місячних посадових окладів керівників та спеціалістів і мінімальної заробітної плати. Розробка та застосування єдиної тарифної сітки. Застосування «гнучкого тарифу» та «плаваючих окладів». Зарубіжний досвід тарифного нормування оплати праці та можливість використання його елементів в національній економіці України. Сутність форм заробітної плати і умови їх застосування. Системи відрядної і почасової форм заробітної плати. Пряма відрядна система оплати праці, її суть і умови застосування. Відрядно-преміальна система, її суть і умови застосування. Відрядно-прогресивна, непряма та акордна системи, їх суть і застосування. Проста почасова та почасова-преміальна система оплати праці, їх суть і умови застосування.

Колективна оплата праці і умови її застосування. Методи визначення відрядних розцінок та розподіл заробітку між членами бригади. Розрахунок і використання КТУ при розподілі бригадних заробітків. Організація преміювання працівників. Показники і умови преміювання. Сутність безтарифної системи оплати праці. Сутність контрактної системи оплати праці. Диференціація постійної та змінної частин заробітку залежно від специфіки виконуваних робіт. Відповідальність сторін за невиконання обов'язків за контрактом. Система «оцінки заслуг». Участь працівників у прибутках як елемент винагороди найманих працівників. Зарубіжний досвід розробки та використання систем винагороди за працю, можливість використання його елементів в національній економіці України.

Тема 17. Аналіз і планування трудових показників, звітність і аудит у сфері праці

Сутність та значення економічного аналізу у трудовій сфері. Аналіз конкретного ринку праці і трудових відносин – основа стратегії окремих організацій. Інформація щодо сфери праці і зайнятості. Аналіз статистичної сукупності даних щодо процесів, які здійснюються в сфері праці. Завдання і напрями аналізу продуктивності праці. Аналіз трудомісткості. Аналіз чисельності і складу працівників. Аналіз використання фонду заробітної плати і рівня середньої заробітної плати. Сутність і значення планування трудових показників. Сутність, цілі, принципи та етапи стратегічного

планування праці. Сутність та мета оперативного планування. Система трудових показників. Методичні підходи щодо планування трудових показників. Взаємозв'язок і взаємозалежність трудових показників.

Мета планування продуктивності праці. Методика планування продуктивності праці за факторами її зростання. Планування підвищення продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу. Розроблення плану продуктивності праці на підприємстві. Основні етапи планування продуктивності праці. Планування трудомісткості за окремими її видами і в цілому. План організаційно-технічних заходів – основа розрахунку планової трудомісткості. Методи розрахунку чисельності робітників. Планування чисельності керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців за типовими нормативами, нормами підпорядкованості, навантаження. Визначення додаткової потреби працівників. Планування фонду споживання. Оптиміальне співвідношення між фондом споживання і фондом накопичення. Методи планування фонду заробітної плати за нормативами. Детальне планування фонду заробітної плати робітників за елементами його структури.

Планування фонду заробітної плати керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Планування середньої заробітної плати і співвідношення темпів її зростання з темпами підвищення продуктивності праці. Державна статистична звітність з питань праці, про стан заборгованості щодо виплати заробітної плати, про використання робочого часу: показники, напрямки використання, періодичність складання. Оперативна звітність з праці: зміст та призначення. Сутність, об'єкт і цілі аудиту в сфері праці. Основні напрями аудиту. Етапи аудиту в трудовій сфері. Інфраструктура аудиту в трудовій сфері. Ефективність аудиту у сфері праці. Зарубіжний досвід проведення аудиту у сфері праці та можливість використання його елементів в національній економіці України.

ПИТАННЯ

1. Економіка праці й соціально-трудові відносини як напрям наукових досліджень та навчальна дисципліна
2. Основні етапи становлення економіки праці як науки
3. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності
4. Соціально-трудові відносини як система
5. Чинники трансформації соціально-трудових відносин
6. Сутність, мета, завдання, суб'єкти та умови реалізації соціальної політики. Основні напрями та пріоритети державної соціальної політики України в сучасних умовах
7. Регулювання соціально-трудових відносин: рівні, методи, зарубіжний досвід
8. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки.
9. Моніторинг соціально-трудової сфери: сутність та основні напрями
10. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин
11. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин
12. Людський розвиток – мета і критерій соціально – економічного прогресу
13. Населення як демоекономічна категорія, склад і показники руху
14. Трудовий потенціал, його сутність, структура, рівні та показники
15. Людський капітал як реалізований трудовий потенціал
16. Ринок праці як підсистема ринкової економіки. Механізм функціонування ринку праці.
17. Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудових відносин
18. Продуктивність. Продуктивність праці: сутність і методи вимірювання
19. Модель факторів продуктивності і продуктивності праці. Поняття і класифікація резервів зростання продуктивності
20. Види, джерела і структура доходів населення
21. Диференціація доходів населення: поняття, чинники, методи виміру
22. Рівень і якість життя населення та його регулювання
23. Управління персоналом у системі соціально-трудових відносин на мікрорівні
24. Сутність, завдання і принципи організації праці. Характеристика складових організації праці на рівні підприємства

25. Нормування праці, його функції та об'єкти. Види норм праці та методи нормування праці
26. Заробітна плата в ринковій економіці. Організація заробітної плати
27. Тарифне нормування оплати праці. Системи винагороди за працю
28. Система трудових показників. Методичні основи аналізу трудових показників.
29. Методичні основи планування трудових показників
30. Напрями та зміст аудиту персоналу. Значення аудиту персоналу в удосконаленні системи соціально-трудових відносин на мікрорівні

ЛІТЕРАТУРА

1. Балановська Т. І. Управління персоналом: навчальний посібник / Т. І. Балановська, М. В. Михайліченко, А. В. Троян. – Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2022. – 371 с.
2. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник / Л. Б. Баранник. – Вид. 2-ге, доповнене і перероблене. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. – 246 с.
3. Безродна С. М. Економіка праці і соціально-трудові відносини : збірник тестів і практичних завдань для студентів економічних спеціальностей / С. М. Безродна. – Чернівці : ПВКФ «Технодрук», 2017. – 70 с.
4. Ведерніков М. Д. Нормування праці : навч. посібник / М. Д. Ведерніков, О. О. Чернушкіна. – Львів : «Новий світ-2000», 2011. – 372 с.
5. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.
6. Економіка праці і соціально-трудові відносини : [навчальний посібник] / М.Д. Ведерніков, О.В. Хитра, О.А. Гарват та ін. – Львів : Новий світ – 2000, 2012. – 869 с.
7. Економіка праці та соціально-трудові відносини у схемах і таблицях : [Електронний ресурс]: навч. посіб. / А. М. Колот, О. О. Герасименко, Г. В. Герасименко. – Київ : ХНЕУ, 2017. — 376 с.
8. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум : навч. посібник [М.В. Семикіна, М.В. Бугаєва, Л.Д. Запирченко та ін.] / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Семикіної М.В. – Кропивницький : Видавець Лисенко В.Ф., 2020. – 228 с.
9. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. – Харків : ХДУХТ, 2017. – 189 с.
10. Іваницька С.Б. Економіка праці й соціально-трудові відносини : навчальний посібник / С.Б. Іваницька, Т.О. Галайда. – Полтава : ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, 2019. – 217 с.
11. Ільїч Л.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / Л.М. Ільїч, О.В. Акіліна – Київ : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. – 952 с.
12. Нагаєв В.М. Управління персоналом: практикум / В.М. Нагаєв, Н.В. Кондратюк. – Харків : «Стильна типографія», 2018. – 220 с.
13. Назарова Г. В. Організація та нормування праці [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Г. В. Назарова, О. В. Іванісов, А. В. Семенченко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 339 с.
14. Посилкіна О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : практикум для студентів економічних спеціальностей / О. В. Посилкіна, Ю. С. Братішко, Г. В. Кубасова. – Харків : НФаУ. – 2018. – 186 с.
15. Селютін В. М. Управління персоналом : практикум [Електронний ресурс] : навч. посібник / В. М. Селютін, Л. М. Яцун. – Електрон. дані. – Харків : ХДУХТ, 2018.
16. Система соціального захисту в Україні : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. О. Матрос. – Умань : Візаві, 2021. – 175 с.
17. Соціальна економіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова, Н. В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 285 с.
18. Управління персоналом: підручник / Шубалий О.М. та ін. – Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. – 404 с.
19. Червінська Л. П. Економіка праці / Л. П. Червінська. – Київ : ЦНЛ, 2019. – 288 с.

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Вступ до бізнесу.

Сутність та історичний розвиток понять «бізнес» та «підприємництво». Функції та умови підприємницького бізнесу. Організація бізнесу. Інституційне середовище підприємницької діяльності в Україні. Взаємодія інституційного середовища і підприємництва.

Тема 2. Ринок і продукція в структурі бізнес-середовища.

Сутність, функції, суб'єкти та об'єкти ринку. Характеристика структури ринку. Характеристика продукції. Якість продукції як економічна категорія та її оцінювання. Управління якістю продукції.

Тема 3. Бізнес і власність.

Власність як основа бізнесу. Форми власності та бізнесу. Розвиток форм власності та бізнесу.

Тема 4. Виробничі фактори у бізнесі.

Економічна сутність та відтворення основних фондів. Склад і кругообіг оборотних коштів. Фінансові показники в бізнесі: прибуток і рентабельність. Трудові фактори. Продуктивність і оплата праці. Підвищення продуктивності праці в економіці на засадах сталого розвитку.

Тема 5. Фінансування підприємницької діяльності.

Поняття і функції фінансів у бізнесі. Джерела фінансування підприємницької діяльності. Інші джерела фінансування бізнесу: лізинг та факторинг. Інвестування підприємницької діяльності.

Тема 6. Планування і бюджетування.

Фінансове прогнозування і планування. Методи визначення фінансових потреб. Методи фінансового планування. Фінансове управління на основі бюджетування. Публічні та державні закупівлі.

Тема 7. Економічна діагностика.

Основні поняття економічної діагностики. Класифікація економічної діагностики. Методи оцінки вартості бізнесу. Діагностика поведінки витрат. Діагностика ресурсного забезпечення виробничої діяльності підприємств.

Тема 8. Конкуренція у бізнесі.

Конкуренція в бізнесі. Конкурентоспроможність і конкурентна поведінка в бізнесі. Оцінка рівня конкуренції на ринку і вибір стратегій поведінки в бізнесі.

Тема 9. Оподаткування бізнесу.

Податкове законодавство: структура і принципи. Податки і збори: визначення, класифікація, функції. Податкова пільга, спеціальний податковий режим, платники, об'єкт і база оподаткування. Органи контролю та органи стягнення податків, податкова звітність. Основні бюджетоутворювальні податки. Системи оподаткування діяльності підприємств. Практичні аспекти сплати податків і зборів в Україні.

Тема 10. Синергетичні основи бізнес-економіки.

Поняття про синергетичний ефект в економічних системах. Види синергізму в економічних системах. Фактори виникнення і форми прояву синергетичних ефектів. Витрати на досягнення синергетичних ефектів.

Тема 11. Інновації в економіці та бізнесі.

Поняття про інновації. Сутність інновацій. Фінансування інноваційної діяльності. Інноваційна

ідея для бізнесу. Поняття і склад інноваційної інфраструктури підприємництва. Інновації та інфраструктура на засадах сталого розвитку.

Тема 12. Проривні технології як основа інноваційного розвитку економічних систем.

Економічна сутність проривних технологій. Дія проривної технології в режимі підривної. Напрями формування сучасних проривних технологій. Соціально-економічні ефекти від впровадження проривних технологій.

Тема 13. Стартапи як основа реалізації інновацій. Стартап і його особливості. Етапи реалізації стартапу. Життєвий цикл стартапу.

Тема 14. Інформаційні фактори в економіці та бізнесі.

Поняття про інформацію. Форми, рівні та функції інформації. Кількісне та якісне оцінювання інформації в економічних системах. Роль пам'яті в економічних системах. Роль інформації в економіці та бізнесі. Особливості та зміст інформаційних товарів.

Тема 15. Невизначеність та ризик у діяльності сучасного бізнесу.

Суть понять невизначеності і ризику. Способи вимірювання ризику. Види ризиків. Способи зниження ризиків.

Тема 16. Бізнес-інтереси фірм на зовнішніх ринках.

Міжнародний поділ праці. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Методи торгівлі. Зовнішньоторговельні посередники. Методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоторговельний контракт. Структура і зміст зовнішньоторговельного контракту купівлі-продажу. Основні підходи до встановлення ціни в зовнішньоторговельному контракті.

ПИТАННЯ

1. Сутність і відмінні ознаки понять «бізнес» та «підприємництво».
2. Функції та умови підприємницького бізнесу.
3. Умови та рушійні сили розвитку підприємницької діяльності.
4. Переваги та недоліки форм власності.
5. Припинення підприємницької діяльності: причини та механізм.
6. Сутність, функції, суб'єкти та об'єкти ринку.
7. Структура ринку та їх характеристика.
8. Модель виробничої системи як суб'єкта ринкових відносин.
9. Поняття, класифікація, ключові показники продукції.
10. Методи оцінювання рівня якості продукції.
11. Власність як основи бізнесу.
12. Типи, форми і види власності та їх характеристика.
13. Основні найменування прав власності на блага.
14. Найпоширеніші форми власності та бізнесу.
15. Суб'єкти та об'єкти прав власності.
16. Сутність поняття «засоби виробництва» та їх складові.
17. Склад основного капіталу.
18. Види амортизації нематеріальних активів.
19. Види вартісного оцінювання виробничих фондів та їх характерні риси.
20. Класифікація груп амортизації основних засобів та інших необоротних активів.
21. Фінанси: сутність та функції у бізнесі.
22. Джерела фінансування підприємницької діяльності.
23. Мета формування резервів компанії.
24. Лізинг та факторинг: об'єкти, переваги та недоліки.
25. Послідовність етапів операцій факторингу.

26. Фінансове прогнозування та етапи планування.
27. Метод відсотків від товарообігу.
28. Метод балансу грошових надходжень і платежів.
29. Метод обліку оборотності грошових коштів.
30. Ключові методи фінансового планування.
31. Фінансове управління на основі бюджетування.
32. Сутність економічної діагностики.
33. Мета, предмет та об'єкт діагностики.
34. Види діагностики залежно від класифікаційних ознак.
35. Методи оцінки вартості бізнесу: їх переваги і недоліки.
36. Діагностика поведінки витрат.
37. Сутність конкурентної політики та конкуренції.
38. Позитивні економічні функції конкуренції.
39. Основні методи недобросовісної конкуренції.
40. Ознаки конкурентної переваги.
41. Форми економічної конкуренції.
42. Податкове законодавство: структура і принципи.
43. Ключові індикатори оцінювання ефективності національної системи оподаткування.
44. Загальнодержавні та місцеві податки в Україні.
45. Принципи класифікації податків і зборів.
46. Вплив податків на фінансово-економічну діяльність підприємства.
47. Податкова пільга, спеціальний податковий режим, об'єкт і база оподаткування.
48. Органи контролю та органи стягнення податків.
49. Основні бюджетоутворювальні податки.
50. Синергетичний ефект в економіці.
51. Види синергізму в економічних системах.
52. Фактори виникнення і форми прояву синергетичних ефектів.
53. Суть реалізації синергетичних ефектів двох підприємств.
54. Зміст синергетичних зв'язків.
55. Суб'єкти та об'єкти інноваційної діяльності.
56. Сутність інноваційного процесу.
57. Джерела фінансування інноваційної діяльності.
58. Суть і головні ознаки інноваційної ідеї для бізнесу.
59. Характеристика складових інноваційної інфраструктури.
60. Економічна сутність та зміст проривних технологій.
61. Сутність взаємозв'язку між проривними технологіями та інноваціями.
62. Сутність і зміст «дилеми інноватора»
63. Характеристика сучасних провідних проривних технологій.
64. Роль та соціально-економічні ефекти від впровадження проривних технологій.
65. Визначення поняття «стартап» та основні ознаки.
66. Характеристика основних етапів реалізації стартапу.
67. Життєвий цикл стартапу і його основні стадії.
68. Основні джерела фінансування стартапів.
69. Соціальний стартап М. Юнуса у сфері мікрокредитування бізнесу.
70. Поняття інформації та її функціональні ознаки.

Список рекомендованої літератури

1. Мельник Л.Г. Економіка і бізнес: підручник/ за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
2. Мельник Л.Г. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. – Суми: Університетська книга, 2023. – 702 с.
3. Данилович-Кропивницька М.Л. Бізнес-економіка: навч. Посібник /М.Л. Данилович-Кропивницька, І.А.Канцір. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 248 с.

4. Грушко В.І. Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему: монографія/ за ред. В.І.Грушка. Київ: Університет економіки та права «Крок», 2021. - 503 с.
5. Ліпич Л.Г. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 768 с.
6. Податковий кодекс України від 01.01.2025 № 2755-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Господарський кодекс України від 01.01.2025 № 436-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
8. Цивільний кодекс України від 10.01.2025 № 435-IV, (зі змінами) [Електронний ресурс]. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань / Закон України від 01.01.2025 № 755-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
10. Про публічні закупівлі/ Закон України від 23.10.2024 № 922-VIII, (зі змінами) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
11. Дія. Державні послуги онлайн. [Електронний ресурс]. URL: <https://diia.gov.ua>
12. Єпіфанова, І. Ю. Є 67 Основи ведення сучасного бізнесу : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2021. – 110 с.
13. Литвинський Р. В. Формування підприємствами малого і середнього бізнесу конкурентних переваг на основі цифрових інновацій: досвід Німеччини та Фінляндії/ Р. В. Литвинський // Управління економікою: теорія та практика. - 2022. - 2022. - С. 148-162. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ue_2022_2022_12
14. Маначинська Ю. А. Управління вартістю бізнесу на основі актуарного балансу руху грошових коштів / Ю. А. Маначинська // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. - 2021. - Т. 32(71), № 3. - С. 123-128. Електронний ресурс]. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2021_32\(71\)_3_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2021_32(71)_3_20)
15. Борблік К. Е. Формування механізму конкурентоспроможності бізнесу у сфері послуг на основі інструментів М&А-концепції/ К. Е. Борблік // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. - 2022. - Вип. 45. - С. 50-56. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2022_45_8
16. Лизанець А. Г. Управління розвитком підприємств ресторанного бізнесу на основі диверсифікації та стартап-проектів / А. Г. Лизанець, Б. І. Фількіна // Інфраструктура ринку. - 2020. - Вип. 48. - С. 156-162. – [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_48_32
17. Мурована Т. О. Управління бізнес-процесами в контексті стратегічного розвитку підприємств / Т. О. Мурована, Я. Ю. Антонюк // Економіка та держава. - 2020. - № 3. - С. 100-103. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_3_20
18. Гавриленко М. М. Методи оцінювання фінансової ефективності бізнес-моделі промислового підприємства / М. М. Гавриленко // Економічний вісник Національного гірничого університету. - 2020. - № 1. - С. 137-144. – [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2020_1_16
19. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.
20. Скорик Г.І. Розвиток стартапів в Україні: проблеми і перспективи. Вісник Хмельницького національного університету. 2021, №6 т.1. – С.65-69. [Електронний ресурс]. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/01/en-2021-6t1-13.pdf>

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Теоретичні та методичні основи HR-інжинірингу

Поняття категорії HR-інжиніринг. Об'єкт і предмет курсу HR-інжинірингу. Завдання курсу HR-інжиніринг як навчальної дисципліни.

Тема 2. Науково-теоретичні основи управління HR в системі інжинірингу організації

Основні відмінності між управлінням персоналом та управлінням HR. Теоретичні моделі стратегічного управління HR: Мічиганська модель відповідності; Гарвардська схема. Основні принципи і функції управління HR. Базові закони управління HR.

Тема 3. Прогнозування HR-управління в системі інжинірингу організації

Сутнісна характеристика, принципи і функції прогнозування. Основні методи прогнозування та їх класифікація. Прогнозування системи стратегічного управління hr в організації.

Тема 4. Стратегічне HR-планування в системі інжинірингу організації

Сутнісна характеристика, цілі, принципи і функції стратегічного планування. Основні методи стратегічного планування та їх класифікація

Тема 5. Time-plan у професійній діяльності HR

Предмет, об'єкт, мета завдання Тайм-менеджменту, як навчальної дисципліни. Принципи та методи тайм-менеджменту. Індивідуальний фонд часу і його структура. Поняття часової перспективи. Внутрішні концепції часу. Прийоми виконання розкладу при простому плануванні. Значення використання біоритміки. Індивідуальний стиль. Складання рамкового плану дня.

Тема 6. HR-мотивація в системі інжинірингу організації

Поняття та сутнісна характеристика мотивації. Методи мотивації HR. Мотиваційні інструменти ефективного управління HR.

Тема 7. Організація і координація HR в системі інжинірингу організації

Організація HR в системі інжинірингу організації (підприємства, компанії фірми тощо). Координація HR в системі інжинірингу організації (підприємства, компанії фірми тощо).

Тема 8. HR-контролінг в системі інжинірингу організації

Сутнісна характеристика, принципи, функції і завдання контролінгу. Аналіз контролінгу управління HR та прийняття управлінських рішень. Структурно-логічна схема контролінгу персоналу.

Тема 9. HR-аналітика в системі інжинірингу організації

HR-аналітика: поняття, цілі, завдання. Сутнісна характеристика HR-метрики. Види аналітики HR, процес HR-аналітики, рівні HR-аналітики.

Тема 10. Теоретичні та методологічні засади HR-комунікацій

Сутнісна характеристика комунікації, цілі, завдання види, форми. Класифікація та коротка характеристика комунікаційних технологій. Управління комунікаціями в організації.

Тема 11. Нормативно-правова база управління HR в системі інжинірингу організації

Нормативно-правова база управління людськими ресурсами. Роль органів і організацій, що забезпечують дотримання законодавства у сфері рівності й охорони приватних даних. Обов'язок роботодавців щодо забезпечення рівного доступу до робочого місця. Сексуальні домагання та можливості його мінімізації. Успіх організації та врахування різноманітності. Обов'язки і права

роботодавців і працівників у контексті правил безпеки життєдіяльності й охорони праці. Корпоративна соціальна відповідальність та її вплив на залучення і затримування працівників.

Тема 12. HR-координування в системі інжинірингу організації

HR-технології підбору та найму персоналу. HR-технології: навчальні, позикової праці, підвищення ефективності роботи персоналу. HR-технології: інформаційні, стимулювання і контролю праці персоналу.

Тема 13. Підходи до проектування робочого процесу, переваги й недоліки різних підходів до проектування робочих процесів

Performance Management як технологія оцінки результативності діяльності персоналу. Технологія Assessment Center та її застосування в оцінці діяльності працівників організації.

Тема 14. Сучасні HR-технології в системі інжинірингу організації

Технології формування колективу організації. Сучасні технології побудови команд. Коучинг-технології та їх застосування в розвитку персоналу організації. Особливості розвитку емоційного інтелекту працівників організації.

Тема 15. Соціальні аспекти управління HR в системі інжинірингу організації

Понятійно-категорійний апарат кар'єрного зростання персоналу. Професійний ріст в системі управління кар'єрним просуванням. Планування кар'єри персоналу. Сучасні тенденції управління діловою кар'єрою персоналу.

Тема 16. Корпоративна культура в системі HR-інжинірингу організації

Сутнісна характеристика корпоративної архітектури підприємства. Ключові компоненти корпоративної архітектури підприємства. Основні підходи до побудови корпоративної архітектури підприємства. Траєкторія побудова ефективної корпоративної архітектури підприємства. Ключові тренди в управлінні архітектурою підприємства. Алгоритм управління архітектурою підприємства на основі еталонних стандартів: стандарт TOGAF, стандарт FEAF.

Тема 17. Вплив робочої сили, організованої у профспілки, на управління HR

Системи менеджменту і корпоративна культура. Креативний менеджмент і корпоративна культура – як модель інноваційного розвитку організації. Фактор корпоративної культури у гармонізації відносин між суб'єктами ринку.

Тема 18. Цифрові технології у системі HR-інжинірингу

Професійні спілки, колективні переговори і трудові відносини. Яку мету ставлять собі керівники, профспілки і суспільство загалом у сфері трудових відносин. Нормативно-правові акти, що впливають на трудові відносини. Основні типи взаємодії працівників і керівництва: організація, переговори щодо контракту, контроль за виконанням контракту. Вплив глобалізаційних аспектів конкуренції на ринках збуту на стосунки між працівниками і керівництвом.

Тема 19. Штучний інтелект, мобільність, хмари, цифрові інструменти в системі інжинірингу

Необхідність автоматизації інформаційних процесів hr-інжиніринга. Перспективи, основні концепції та напрями створення і розвитку сучасних інформаційних технологій управління HR.

Тема 20. Ефективність управління HR в системі HR-інжинірингу організації

Характеристика наслідків високоефективної робочої системи. Передумови для створення високоефективних робочих систем. Вплив управління людськими ресурсами на високоефективні робочі системи.

ПИТАННЯ

1. Поняття категорії HR- інжиніринг.
2. Об'єкт і предмет курсу HR- інжинірингу.
3. Завдання курсу HR- інжиніринг як навчальної дисципліни.
4. Основні відмінності між управлінням персоналом та управлінням HR.
5. Теоретичні моделі стратегічного управління HR: Мічиганська модель відповідності; Гарвардська схема.
6. Основні принципи і функції управління HR.
7. Базові закони управління HR.
8. Сутнісна характеристика, принципи і функції прогнозування.
9. Основні методи прогнозування та їх класифікація.
10. Прогнозування системи стратегічного управління HR в організації
11. Сутнісна характеристика, цілі, принципи і функції стратегічного планування.
12. Основні методи стратегічного планування та їх класифікація
13. Предмет, об'єкт, мета завдання Тайм-менеджменту, як навчальної дисципліни.
14. Принципи та методи тайм-менеджменту.
15. Індивідуальний фонд часу і його структура.
16. Поняття часової перспективи. Внутрішні концепції часу.
17. Прийоми виконання розкладу при простому плануванні.
18. Значення використання біоритміки.
19. Індивідуальний стиль. Складання рамкового плану дня.
20. Поняття та сутнісна характеристика мотивації.
21. Методи мотивації HR.
22. Мотиваційні інструменти ефективного управління HR.
23. Організація HR в системі інжинірингу організації (підприємства, компанії фірми тощо)
24. Координація HR в системі інжинірингу організації (підприємства, компанії фірми тощо).
25. Сутнісна характеристика, принципи, функції і завдання контролінгу.
26. Аналіз контролінгу управління HR та прийняття управлінських рішень.
27. HR-аналітика: поняття, цілі, завдання.
28. Сутнісна характеристика HR-метрики.
29. Види аналітики HR, процес HR-аналітики, рівні HRаналітики.
30. Нормативно-правова база управління людськими ресурсами.
31. Роль органів і організацій, що забезпечують дотримання законодавства у сфері рівності й охорони приватних даних.
32. Обов'язок роботодавців щодо забезпечення рівного доступу до робочого місця. Сексуальні домагання та можливості його мінімізації.
33. Успіх організації та врахування різноманітності.
34. Обов'язки і права роботодавців і працівників у контексті правил безпеки життєдіяльності й охорони праці.
35. Корпоративна соціальна відповідальність та її вплив на залучення і затримування працівників.
36. Системи менеджменту і корпоративна культура.
37. Креативний менеджмент і корпоративна культура – як модель інноваційного розвитку організації.
38. Фактор корпоративної культури у гармонізації відносин між суб'єктами ринку.
39. Професійні спілки, колективні переговори і трудові відносини.
40. Яку мету ставлять собі керівники, профспілки і суспільство загалом у сфері трудових відносин.

Список рекомендованої літератури

1. Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. – К. : НАУ, 2022. – 200 с.
2. Стратегічне управління : навч. посіб. / В. Л. Дикань, В. О. Зубенко, О. В. Маковоз та ін. Київ : ЦУЛ, 2019. 272 с.

3. Менеджмент персоналу: навч.-методич. посіб. / Дяків О. П., Коцур А. С., Островерхов В. М., Надвиничний С. А., Шкільняк М. М., Шушпанов Д. Г. / за заг. ред. М. М. Шкільняка. Тернопіль. 2022. 280 с.
4. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом : навчально-методичний посібник (видання друге, переробл. і доповнено). – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 288 с.
5. Буняк Н. М., Коленда Н. В., Черчик Л. М. Менеджмент. Практичний курс: навч. посібник. Луцьк : Терен, 2017. 278 с.
6. Ільїч Л. М., Акіліна О. В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник. Київ, 2020. 952 с.
7. Шубалий О. М., Рудь Н. Т., Гордійчук А. І., Шубала І. В., Дзямулич М. І., Потьомкіна О. В., Середа О. В. Управління персоналом: підручник. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. 404 с.
8. Економіка праці та соціально-трудові відносини у схемах і таблицях : [Електронний ресурс]: навч. посіб. / А. М. Колот, О. О. Герасименко, Г. В. Герасименко. — Київ : ХНЕУ, 2017. — 376 с.
9. HR-менеджмент: навч. посіб. / І. М. Сочинська-Сибірцева, А. О. Доренська, Т. В. Тушевська. – Кропивницький : ЦНТУ, 2022. – 278 с.
10. Економіка праці : навчальний посібник / за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
11. Селютін В. М. Управління персоналом: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посібник / В. М. Селютін, Л. М. Яцун. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.
12. Нагаєв В.М., Кондратюк Н.В. Управління персоналом: практикум. Х.: «Стильна типографія», 2018. 220 с.
13. Менеджмент персоналу : навчальний посібник / Укл. О.В. Безпалько, А.Д. Бергер, Т.М. Березянко, Ю.М. Гринюк, Д.Г. Грищенко, О.І. Драган, А.С. Зеніна-Біліченко, Л.М. Мазник, Л.І. Тертична, О.М. Соломка, О.А. Чигринець [За. заг. ред. О.І. Драган]. Київ : МПП «ЛІНО», 2022. 612 с.
14. Кузьмін О.Є., Мала Н.Т., Мельник О.Г., Процик І.С. Керівництво організацією : навчальний посібник. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2019. 50 с.
15. Технології управління персоналом: монографія / О.А. Гавриш, Л.Є. Довгань, І.М. Крейдич, Н.В. Семенченко. – Київ: НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського». – 2017. – 463 с.
16. Сучасний менеджмент у схемах і таблицях. Частина 1: навч. посібник. [Електронний ресурс] / Н.С. Іванова, Н.С. Приймак, І.А. Карабаза, І.В. Шаповалова, Ю.Б. Лижник; ред. Н.С. Іванова. – Кривий Ріг : Вид.ДонНУЕТ, 2021. – 282 с.
17. Портна О.В. Контролінг: Підручник. Львів: „Магнолія 2006”, 2019. 264 с.
18. Балановська Т. І., Михайліченко М. В., Троян А. В. Сучасні технології управління персоналом : навч. посіб. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2020. 466 с.
19. Балановська Т. І., Михайліченко М. В., Троян А. В. Управління персоналом : навчальний посібник. – Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2022. 371с.
20. Гуляс І. А. Психологія мотивації та цілепокладання в організації: навчальний посібник. Київ: Людмила, 2023. 176 с.
21. Кифяк В. Інструменти командоутворення. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т імені Юрія Федьковича, 2022. 165 с.
22. HR-менеджмент: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: М.В. Шкробот, Л.Л. Ведута – Електронні текстові дані (1 файл: 2,9Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 270 с.
23. Євтушенко В. А. Організаційна поведінка : конспект лекцій. В. А. Євтушенко, М. М. Кудінова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 84 с.
24. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Мотивація діяльності людини : навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. 154 с.